

23.

Znaczenie i godność rodziny wielopokoleniowej¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

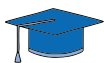
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność okazywania uczuć

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Rozpoznanie związków emocjonalnych w rodzinie

¹ „Rodzicielstwo jest zadaniem natury duchowej – nie tylko fizycznej. Przebiega przez nie zawsze genealogia osoby, która ma swój odwieczny początek w Bogu, i która do Boga ma także prowadzić. Przyjmując ludzkie życie w całości, we wszystkich jego wymiarach fizycznych i duchowych, rodziny wnoszą wkład w «komunię pokoleń» i przez to w sposób istotny i niezastąpiony wpływają na rozwój społeczeństwa”. KNSK 237.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Związki krwi i pochodzenia wpływają na osobowość człowieka.
- Cechy rodziny wielopokoleniowej.
- Jakie znaczenie ma poznawanie historii własnej rodziny?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Rodzina istnieje, rozwija się dzięki miłości.
- Każdy rodzaj relacji, rodzaj miłości (rodzicielska, ojcowska, macierzyńska, synowska, braterska, miłość do dziadków, miłość do krewnych i powinowacanych) wyraża się w określony sposób².
- Rodzina podstawowa i rodzina wielopokoleniowa dają poczucie bezpieczeństwa.

Zasady

- Wykorzystuję wszystkie okazje, aby wyrazić moje związki uczuciowe z całą rodziną (imieniny, urodziny, rocznice ślubu i rocznice śmierci, wspólne obchodzenie uroczystości i świąt, odwiedziny).
- Zabiegam o utrzymywanie kontaktów z rodziną.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Każdy członek rodziny jest ważny i ma tę samą godność.
- Nasza rodzina jest niepowtarzalna, niezwykła i jedyna.
- Rodzina wielopokoleniowa jest złączona więzami krwi i powinowactwa.

² „Czwarte przykazanie Dekalogu dotyczy rodziny, jej wewnętrznej spójności, rzec można – solidarności. Werbalnie przykazanie to nie mówi o rodzinie, faktycznie jednak właśnie o niej mówi. Jakoby Boży Prawodawca nie znalazł innego słowa dla wyrażenia komunii pokoleń, jak właśnie słowo: «Czcij» (Wj 20,12). Słowo to wyraża w inny jeszcze sposób, czym jest rodzina. Nie chodzi o jakieś «sztuczne» wyniesienie rodziny, chodzi o sformułowanie oddające jej podmiotowość oraz wszystkie prawa, jakie z tej podmiotowości wynikają. Rodzina jest wspólnotą szczególnie intensywnych wzajemnych odniesień: pomiędzy małżonkami, pomiędzy rodzicami a dziećmi oraz między pokoleniami. Trzeba tę wspólnotę szczególnie zabezpieczyć. Dlatego Bóg nie znajduje wyrażenia lepszego niż właśnie to: «Czcij»”. LdR 15.

Zasady

- Poznaję i przekazuję dziecku historię całej naszej rodziny wielopokoleniowej.
- Wykorzystujemy doświadczenia życiowe wszystkich członków rodziny do kształtowania naszych dzieci.
- Wspólnie przeżywamy radosne i trudne chwile.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Szkoła i wychowawca znają rodziny swoich wychowanków.
- Związki uczuciowe i społeczne, wychowanka ze swoją rodziną, gwarantują prawidłowy proces wychowawczy³.
- Szkoła i klasa mają charakter wielkiej rodziny.

Zasady

- Szczególną opieką otaczam wychowanków pozbawionych rodziny bądź pochodzących z rodzin niepełnych.
- Rodzinę i rodziców zapraszam do realizacji programu wychowawczego.
- W nauczaniu podkreślam niezastąpioną wartość rodziny wielopokoleniowej.
- Uczę, że rodzina jest pierwszą szkołą życia i pracy dla każdego człowieka⁴.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Każdy z uczniów przygotowuje genealogię swojej rodziny, w formie spisu albo planszy. Jest to dobra okazja, aby wspólnie z rodzicami przypomnieć sobie o dalszych członkach rodziny. Dzieci mają za zadanie odnaleźć i opisać pamiętki rodzinne.

³ „Rodzina człowieka wychowuje i przez to wprowadza do współżycia z ludźmi. Rodzina uzdalnia człowieka nie tylko do życia fizycznego, ale i do współżycia społecznego. Z rodziny człowiek wynosi początki pojęć moralnych i społecznych, rozwijających osobowość ludzką”. *Człowiek – osoba – płeć...*, dz. cyt., s. 66.

⁴ LE 10.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Następuje rozpoznanie swojej przynależności do rodziny wielopokoleniowej oraz dowartościowanie związków rodzinnych⁵. Podtrzymuje się bliskie kontakty w ramach własnej rodziny. Stosuje się właściwą hierarchię relacji z członkami rodziny. Każdy krewny jest szanowany, a wydarzenia życiowe są zauważane i wspólnie przeżywane.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko zawężenia relacji międzyosobowych, rodzinnych, do rodziny podstawowej: rodzice i dzieci. Często występuje klanowe nastawienie do swojej rodziny wielopokoleniowej oraz utrata kontaktu międzypokoleniowego. Nie nawiązuje się do swojego pochodzenia, do swoich korzeni, tradycji. Grozi postawa odrzucenia i chęć wyeliminowania ze swojej rodziny osób o odmiennych poglądach, charakterze lub wyznawanej religii. Zanikają kontakty międzyosobowe, wielopokoleniowe.

⁵ „Rodzina, w której różne pokolenia stykają się i wspomagają nawzajem w osiągnięciu pełniejszej mądrości i w harmonijnym łączeniu praw osobowych z innymi potrzebami życia społecznego, stanowi fundament społeczeństwa”. KDK 52.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Rodzina wielopokoleniowa daje wszystkim jej członkom poczucie bezpieczeństwa i zakorzenienia. Zarówno rodzice, jak i dziadkowie, a nawet pradiadkowie stają się częścią życia dziecka. Ich wartość w życiu najmłodszych jest nieoceniona. Dziadkowie często uczestniczą w procesie wychowawczym oraz opiece nad dzieckiem. Stają się dla niego, obok rodziców, autorytetami. Często najstarsi członkowie rodziny mają więcej czasu i uwagi dla dzieci niż rodzice, których pochłaniają codzienne obowiązki. Doświadczenie, wiedza i przeżycia ludzi starszych są cennym źródłem wiedzy dla młodego pokolenia. Warto, by dzieci miały jak najczęstszy i dobry kontakt ze wszystkimi członkami rodziny.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Irena Tuwim (1898-1987), polska poetka, prozaik, tłumaczka literatury dla dzieci i młodzieży. Siostra Juliana Tuwima. Jako poetka debiutowała w 1916 r. wierszem *Panienka*. Była związana z grupą poetycką „Skamander”, gdzie publikowała swoją twórczość. Współpracowała z „Wiadomościami Literackimi”. Najbardziej znany jej przekład to tłumaczenie książek o przygodach Kubusia Puchatka A.A. Milne’a, a także o Mary Poppins P. Lyndon Travers. Ponadto dokonała przekładu książek: *Pięcioro dzieci i „coś”* oraz *Feniks i dywan* E. Nesbit. Jej autorskie teksty to m.in.: *Marek Wagarek*, *Co okręt wiezie*, *O pingwinie Kleofasku i Pampilio*.

Pin i Gwin osiedlili się tutaj pod dalekim biegunem, wśród lodów i śniegów. Po pewnym czasie urodziły im się dzieci i te dzieci, gdy dorosły, znowu miały dzieci, i wkrótce Pin-Gwiny rozrosły się w bardzo liczną rodzinę. Pin i Gwin byli szczęśliwi, dla innych pingwinów dobrzy i sprawiedliwi, toteż pewnego dnia wszystkie pingwiny postanowiły ogłosić ich parą królewską. I tak się też stało. Są to twoi przodkowie, Kleofasku – ciągnęła Ciotka Agata – twoi przodkowie, z których wywodzisz się ty i twoi rodzice, i twoje rodzeństwo, i ja, i biedny Wuj Pafnucy, który niestety zginął gdzieś bez śladu – dodała z bolesnym westchnieniem. (...)

- Otóż my wszyscy – ciągnęła dalej Ciotka Agata – jesteśmy potomkami wspaniałej rodziny pingwinów królewskich. Jesteś arystokratą, mój Kleofasku, wiedz o tym!
- To znaczy, że co? – zainteresował się żywo Kleofasek.
- To znaczy, że pochodzisz ze starego, dobrego rodu, że jesteś lepszy od innych pingwinów, twoich rozmaitych krewniaków rozsianych po świecie...

I. Tuwim, *O pingwinie Kleofasku*, w: I. Tuwim, J. Tuwim, *Tuwim dzieciom*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2012, s. 104.

Przytoczony fragment z książki Ireny Tuwim opowiada o rodzinie pingwinów królewskich. Ciotka Agata jest w tej rodzinie przekazicielką tradycji, wartości i historii rodzinnych znanych i przekazywanych następnym pokoleniom pingwinów. Młody pingwin – Kleofasek, który jest głównym bohaterem tego opowiadania, dowiaduje się od cioci o swojej licznej rodzinie i o wielu pokoleniach, które żyły przed nim. Kleofasek uświadamia sobie, że pochodzi z rodziny o długiej tradycji, umacnia to jego tożsamość i poczucie dumy. W ten sposób mały pingwinek, mimo iż jest najmłodszy w rodzinie, buduje poczucie własnej wartości poprzez przynależność do bardzo wyjątkowej rodziny.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Wszyscy członkowie rodziny, każdy wedle własnego daru, mają łaskę i odpowiedzialny obowiązek budowania dzień po dniu komunii osób, tworząc z rodziny „szkołę bogatszego człowieczeństwa”. Dokonuje się to poprzez łaskę i miłość wobec dzieci, wobec chorych i starszych; poprzez wzajemną codzienną służbę wszystkim; poprzez dzielenie się dobrami, radościami i cierpieniami.

FC 21.

(...) Modlitwa wspólnoty rodzinnej, może się stawać miejscem wspólnej pamięci i wzajemnej pamięci: rodzina wszakże jest wspólnotą pokoleń. Trzeba ażeby w modlitwie wszyscy byli obecni – i ci, którzy żyją, i ci którzy już odeszli, i ci także którzy mają przyjść na świat. Trzeba, aby każdy człowiek był w rodzinie „omadlany” na miarę dobra jakie stanowi – na miarę dobra jakim jest dla niego rodzina i on dla rodziny.

LdR 10.

Franciszek, *Solidarność między pokoleniami*. Przesłanie z okazji 47. Tygodnia Społecznego Katolików Włoskich, w: *Co Franciszek myśli o...?*, oprac. K. Pytlarz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014, s. 181-182.

Dla wspólnoty chrześcijańskiej rodzina jest czymś więcej niż „tematem” – jest życiem, jest codzienną rzeczywistością, jest drogą pokoleń, które przekazują sobie wiarę wraz z miłością i podstawowymi wartościami moralnymi, jest konkretną solidarnością, trudem, cierpliwością, a także projektem, nadzieją przyszłości.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Starszego wiekiem nie strofuj, lecz nakłaniaj prośbą jak ojca, młodszych – jak braci, starsze kobiety – jak matki; młodsze – jak siostry, z całą czystością. Miej we czci te wdowy, które są rzeczywiście wdowami. Jeśli zaś jakaś wdowa ma dzieci albo wnuki, niechże się one uczą najpierw pieczołowitości względem własnej rodziny i odpłacania rodzicom wdzięcznością. Jest to bowiem rzeczą miłą w oczach Bożych (1 Tm 5,1-5).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

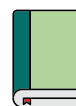
Chrześcijanie są zobowiązani do szczególnej wdzięczności tym, od których otrzymali dar wiary, łaskę chrztu i życie w Kościele. Wdzięczność ta dotyczy rodziców, dziadków, innych członków rodziny, duszpasterzy, katechetów, nauczycieli lub przyjaciół. „Napełniła mnie radość na wspomnienie bez obłudnej wiary, jaka jest w tobie; ona to zamieszkała najpierw w twojej babce, Lois, i w twojej matce Eunice, a pewien jestem, że mieszka i w tobie” (KKK 2220).

Por. KKK 1936; 2199; 2200; 2205; 2206.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Człowiek – osoba – płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.

Dyczewski L., *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*, wyd. TN KUL, Lublin 2003.

Dyczewski L., *Więź między pokoleniami w rodzinie*, wyd. TN KUL, Lublin 2002.

- Franciszek, *Solidarność między pokoleniami*. Przesłanie z okazji 47. Tygodnia Społecznego Katolików Włoskich, w: *Co Franciszek myśli o...?*, oprac. K. Pytlarz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014, s. 181-182.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio*, (22.11.1981), w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 89-213.
- Jan Paweł II, Encyklika *Laborem exercens*, (14.09.1981), w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1996, s. 101-154.
- Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane*, (2.02.1994), w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 358-399.
- Papieska Rada *Iustitia et Pax*. *Kompendium Nauki Społecznej Kościoła*, red. K. Ryczan, J. Kupny, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Pukam do drzwi Waszych domów i pragnę się z Wami spotkać. Rozważania na temat „Listu do Rodzin” Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. B. Harasek, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1994.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, (7.12.1965), w: tegoż, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Szukalski P., *Przepływy międzypokoleniowe i ich kontekst demograficzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002.
- Wokół wychowania*, red. D. Czubala, G. Grzybek, wyd. ATH, Bielsko-Biała 2003.
- Wokół wychowania. Rola rodziny i szkoły w procesie socjalizacji dziecka*, red. T. Rostowska, J. Rostowski, Wyższa Szkoła Informatyki, Łódź 2006.
- Wrzesień W., *Jednostka – rodzina – pokolenie. Studium relacji międzypokoleniowych w rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.
- Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej*, red. F. Adamski, wyd. Apostolstwa Modlitwy, Kraków 1982.
- Z badań nad rodziną*, red. T. Kukołowicz, wyd. KUL, Lublin 1984.

